

Sag C-815/18**Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement****Dato for indlevering:**

21. december 2018

Forelæggende ret:

Hoge Raad der Nederlanden (Nederlandene)

Afgørelse af:

14. december 2018

Appellant:

Federatie Nederlandse Vakbeweging

Indstævnte:

Van den Bosch Transporten B.V.

Van den Bosch Transporte GmbH

Silo-Tank Kft

Hovedsagens genstand

Federatie Nederlandse Vakbeweging (herefter »FNV«) har i hovedsagen nedlagt påstand om, at procesfællesskabet Van den Bosch m.fl. tilpligtes at efterkomme den kollektive aftale for godstransport for så vidt angår anvendelsen af basisbetingelserne i den nederlandske kollektive aftale på tyske og ungarske chauffører, der har indgået en arbejdsaftale med henholdsvis Van den Bosch Transporte GmbH og Silo-Tank Kft, og som hovedsageligt er beskæftiget med internationale vejtransporter uden for Nederlandene.

Genstand og retsgrundlag for anmodningen om præjudiciel afgørelse

Denne anmodning indgives på grundlag af artikel 267 TEUF og vedrører spørgsmålet, om Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 96/71/EF af 16. december 1996 om udstationering af arbejdstagere som led i udveksling af tjenesteydelser

finder anvendelse på chauffører i international vejtransport og i bekræftende fald under hvilke betingelser.

Præjudicielle spørgsmål

1. Skal Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 96/71/EF af 16. december 1996 om udstationering af arbejdstagere som led i udveksling af tjenesteydelser (EFT 1997, L 18, s. 1, herefter »udstationeringsdirektivet«) fortolkes således, at det også finder anvendelse på en arbejdstager, der er beskæftiget som chauffør i forbindelse med international vejtransport og således udfører sit arbejde i mere end en medlemsstat?

2(a). Såfremt spørgsmål 1 besvares bekræftende, på grundlag af hvilket kriterium eller ud fra hvilke synspunkter skal det da afgøres, om en arbejdstager, der er beskæftiget som chauffør i forbindelse med international vejtransport, er udstationeret »på en medlemsstats område« som omhandlet i udstationeringsdirektivets artikel 1, stk. 1 og 3, og om denne arbejdstager »i en bestemt periode udfører arbejde på en anden medlemsstats område end den, hvor arbejdstageren sædvanligvis udfører sit arbejde« som omhandlet i udstationeringsdirektivets artikel 2, stk. 1?

2(b). Har det ved besvarelsen af spørgsmål 2(a) nogen betydning, og i bekræftende fald hvilken, at den virksomhed, der udstationerer den i spørgsmål 2(a) omhandlede arbejdstager, er forbundet – eksempelvis i koncernsammenhæng – med den virksomhed, som arbejdstageren er udstationeret til?

2(c). Såfremt den i spørgsmål 2(a) omhandlede arbejdstagers arbejde delvist består i cabotage-transport – dvs. transport, der udelukkende foretages i en anden medlemsstat end den medlemsstat, hvor arbejdstageren sædvanligvis udfører sit arbejde – må denne arbejdstager da for denne del af beskæftigelsen under alle omstændigheder anses for at arbejde midlertidigt i den førstnævnte medlemsstat? I bekræftende fald gælder der herved en undergrænse eksempelvis i form af en minimumsperiode pr. måned, hvor cabotage-transporten finder sted?

3(a). Såfremt spørgsmål 1 besvares bekræftende, hvorledes skal begrebet »kollektive aftaler [...], der finder generel anvendelse« som omhandlet i udstationeringsdirektivets artikel 3, stk. 1, og stk. 8, første afsnit, fortolkes? Er der tale om et selvstændigt EU-retligt begreb, og er det således tilstrækkeligt, at de i udstationeringsdirektivets artikel 3, stk. 8, første afsnit, omhandlede betingelser er opfyldt i faktisk henseende, eller kræver disse bestemmelser også, at det er fastslået, at den kollektive arbejdsaftale finder generel anvendelse i henhold til national ret?

3(b). Såfremt en kollektiv arbejdsaftale ikke kan betragtes som en aftale, der finder generel anvendelse som omhandlet i udstationeringsdirektivets artikel 3, stk. 1 og stk. 8, første afsnit, er artikel 56 TEUF da til hinder for, at en virksomhed, der er etableret i en medlemsstat, og som udstationerer en

arbejdstager på en anden medlemsstats område, i henhold til en kontrakt er forpligtet til at efterkomme bestemmelserne i en sådan kollektiv arbejdsaftale, der gælder i den sidstnævnte medlemsstat?

Anførte EU- og folkeretlige forskrifter

Artikel 56 TEUF

Artikel 1, stk. 1 og 3, artikel 2, stk. 1, og artikel 3, stk. 1 og 8, i Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 96/71/EF af 16. december 1996 om udstationering af arbejdstagere som led i udveksling af tjenesteydelser

Artikel 8, stk. 1 og 2, og artikel 9 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 593/2008 af 17. juni 2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I) (EUT L 177, s. 6)

Artikel 6, stk. 2, litra a), og artikel 7 i konventionen om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser

Anførte nationalretlige forskrifter

Artikel 44 i den kollektive aftale for godstransport og artikel 73 i den kollektive aftale for erhvervmæssig godstransport ad landevej og udleje af mobile kraner

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne i hovedsagen

- 1 Van den Bosch Transporten driver en transportvirksomhed fra Erp. Van den Bosch Transporten, Van den Bosch GmbH (et selskab efter tysk ret) og Silo-Tank (et selskab efter ungarsk ret) er søstervirksomheder i samme koncern. De har samme ledelse og andelsejere og anvender i Nederlandene samme tjenesteydere med hensyn til informationsteknologi og finanser.
- 2 Van den Bosch Transporten er medlem af Vereniging Goederenvervoer Nederland (sammenslutningen for godstransport i Nederlandene), som den 1. januar 2012 afsluttede den kollektive aftale for godstransport med Federatie Nederlandse Vakbeweging (det nederlandske fagbevægelsesforbund, herefter »FNV«) med en løbetid til 31. december 2013. Denne aftale finder ikke generel anvendelse. Virksomheder, der er omfattet af den kollektive aftale for godstransport, er ved ministeriel afgørelse blevet fritaget for den kollektive aftale for erhvervmæssig godstransport, der finder generel anvendelse. Denne fritagelse gælder således for Van den Bosch Transporten.
- 3 Koncernen Van den Bosch Transporten beskæftiger chauffører fra Tyskland og Ungarn i henhold til arbejdsaftaler med henholdsvis Van den Bosch GmbH og

Silo-Tank. Basisbetingelserne efter den kollektive aftale for godstransport finder ikke anvendelse på dem.

- 4 Van den Bosch Transporten indgår charteraftaler for internationale transporter med Van den Bosch GmbH og Silo-Tank. Disse transporter finder i langt de fleste tilfælde sted uden for nederlandsk område.
- 5 I henhold til charterbestemmelsen i artikel 44 i den kollektive aftale for godstransport og den så godt som enslydende bestemmelse i artikel 73 i den kollektive aftale for erhvervsmæssig godstransport er en arbejdsgiver i aftaler om underentrepriser, der udføres i eller fra arbejdsgiverens i Nederlandene etablerede virksomhed, forpligtet til at stille krav om, at en selvstændig underentreprenørs arbejdstagere får de basisarbejdsbetingelser, som er tilkendt i henhold til den kollektive aftale for godstransport, såfremt dette følger af udstationeringsdirektivet, uanset om der er foretaget et lovvalg til fordel for et andet land end Nederlandene. Arbejdsgiveren skal informere de pågældende arbejdstagere om de basisbetingelser, der finder anvendelse på dem.

De væsentligste argumenter fremsat af parterne i hovedsagen

- 6 FNV har nedlagt påstand om, at procesfælleskabet Van den Bosch Transporten m.fl. tilpligtes at efterkomme den kollektive aftale for godstransport, idet denne virksomhed, når den benytter tyske og ungarske chauffører på grundlag af charterbestemmelsen, skal kræve, at basisbetingelserne efter den kollektive overenskomst for godstransport anvendes på disse chauffører. Udstationeringsdirektivet finder således anvendelse.
- 7 I de tilfælde, hvor Nederlandene er det sædvanlige beskæftigelsesland, følger det af artikel 6, litra a), i konventionen om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser, og artikel 8, stk. 1, i forordning (EF) nr. 593/2008, at der skal betales nederlandsk løn. Ved ikke at have de nederlandske basisbetingelser handler Van den Bosch GmbH og Silo-Tank retsstridigt over for FNV. Også van den Bosch Transporten er ansvarlig for denne retsstridige adfærd.
- 8 Procesfælleskabet Van den Bosch Transporten m.fl. gør gældende, at artikel 44 i den kollektive aftale for godstransport er ugyldig, fordi den heraf følgende forpligtelse for procesfælleskabet er en forbudt restriktion for den frie udveksling af tjenesteydelser som omhandlet i artikel 56 TEUF. Den kollektive aftale for godstransport finder nemlig ikke generel anvendelse og er således ikke nogen bindende retsregel.

Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen

- 9 Retten i første udtalte i en mellemaf afgørelse, at basisbetingelserne i den kollektive aftale for godstransport finder anvendelse på tyske og ungarske chauffører. I

anden instans blev mellemafgrørelsen ophævet og sagen hjemvist til førstinstansen med følgende præmisser.

- 10 Charterbestemmelsen i den kollektive aftale for godstransport finder faktisk ikke generel anvendelse. Derimod finder den kollektive aftale for erhvervmæssig transport generel anvendelse. Da bestemmelserne nu i begge kollektive aftaler er enslydende og Van den Bosch Transporten er blevet fritaget for anvendelsen af den kollektive aftale for erhvervmæssige godstransport, fordi selskabet var omfattet af den kollektive aftale for godstransport, må situationen materielt betragtes på linje med den situation, at den kollektive aftale for godstransport finder generel anvendelse.
- 11 I dette tilfælde er betingelsen om, at aftalen skal finde generel anvendelse som omhandlet i artikel 3, stk. 8, i udstationeringsdirektivet opfyldt, og artikel 44 i den kollektive aftale for godstransport kan ikke betragtes som en forbudt restriktion for den fri udveksling af tjenesteydelser.
- 12 Med hensyn til kravet i artikel 44 i den kollektive aftale for godstransport, hvorefter det skal dreje sig om aftaler med underentreprenører, som udstationeringsdirektivet finder anvendelse på, opstår der ifølge retten i anden instans det spørgsmål, om udtrykket »(udstationerer) på en medlemsstats område« i udstationeringsdirektivets artikel 1, stk. og 3, skal forstås bogstaveligt, eller som »på eller fra en medlemsstats område«, som FNV har gjort gældende. I det sidste tilfælde er det ikke relevant, i hvilken medlemsstat en chauffør faktisk er beskæftiget i forbindelse med chartertransporter.
- 13 Ifølge andeninstansens opfattelse harmonerer en vid fortolkning af dette udtryk ikke med formålet med udstationeringsdirektivet om ikke alene at imødekomme retten til fri udveksling af tjenesteydelser inden for EU men også hensynet til det nationale arbejdsmarked i den medlemsstat, der modtager den pågældende tjenesteydelse. Ikke alene vil det være svært at afgøre, hvilket arbejdsmarked der da præcist skal tages i betragtning, lige så lidt som denne fortolkning ikke fremgår af kommentarerne til Kommissionens oprindelige direktivforslag. Af forslaget fremgår kun, at udstationeringsdirektivet bevidst ikke skal omhandle internationale chartertransporter, men kun chartertransporter, der udføres nationalt.
- 14 Heller ikke anden betragtning til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/67/EU af 15. maj 2014 om håndhævelse af direktiv 96/71/EF om udstationering af arbejdstagere som led i udveksling af tjenesteydelser m.v. giver anledning til at gå ud fra en vid fortolkning.
- 15 Ifølge andeninstansen er kravene til udstationering af arbejdstagere på nederlandsk område da heller ikke opfyldt. Da charterbestemmelsen følger rækkevidden af udstationeringsdirektivet, finder denne bestemmelse ikke anvendelse.

- 16 I nærværende kassationsinstans har FNV principalt gjort gældende, at andeninstansen ikke har forstået, at udtrykket »på en medlemsstats område« skal fortolkes som »på *eller fra* en medlemsstats område«, og at udstationeringsdirektivet således finder anvendelse på chauffører, der er beskæftiget i international vejtransport, således som det er tilfældet i denne sag.
- 17 Den forelæggende ret finder, at ordningen efter udstationeringsdirektivet skal ses i sammenhæng med den for internationale arbejdsaftaler gældende henvisningsregel i artikel 6, stk. 2, litra a), i konventionen om hvilken lov, der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser, og artikel 8 i Rom I-forordningen, og med forrangsbestemmelsen i artikel 7 i konventionen om, hvilken lov, der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser, og artikel 9 i Rom I-forordningen.
- 18 Af denne sammenhæng fremgår imidlertid ikke uden videre, hvorledes artikel 1, stk. 1 og 3, og artikel 2, stk. 1, i udstationeringsdirektivet skal fortolkes. Det kan således tænkes, at begrebet »på en medlemsstats område« skal fortolkes ud fra den fortolkning, som Domstolen har foretaget i dom af 15. marts 2011, Koelzsch (C-29/10, ECLI:EU:C:2011:151), det vil sige som »den medlemsstat, i hvilken eller hvorfra arbejdstageren ved opfyldelsen af aftalen sædvanligvis udfører sit arbejde, selv om han midlertidigt er beskæftiget i et andet land«. Det kan også tænkes, at det kræves, at arbejdsaftalen har »nærmere tilknytning« til den pågældende medlemsstat, og der i denne forbindelse skal være tale om et minimum af på hinanden følgende dage pr. måned, hvor den pågældende arbejdstager er beskæftiget i den pågældende medlemsstat, eller om andre betingelser.
- 19 Endvidere opstår spørgsmålet om, hvorvidt det har betydning, at de virksomheder, der udstationerer de pågældende arbejdsagere, er forbundet i en koncern.
- 20 Da der ikke er nogen praksis fra Domstolen vedrørende disse spørgsmål, kan der rimeligvis være tvivl med hensyn til den korrekte fortolkning af begrebet »på en medlemsstats område« som omhandlet i artikel 1, stk. 1 og 3, og artikel 2, stk. 1, i udstationeringsdirektivet og med hensyn til spørgsmålet, om international vejtransport er omfattet af udstationeringsdirektivet. Der stilles derfor et præjudicielt spørgsmål i så henseende.
- 21 FNV har anført, at en del af de kørsler, der omhandles i hovedsagen, kun foregår i Nederlandene, hvorfor de pågældende chauffører for denne dels vedkommende faktisk vil kunne støtte ret på udstationeringsdirektivet.
- 22 Denne underdel af FNV's anbringende vedrører således cabotagetransport. Såfremt man går ud fra, at begrebet »på en medlemsstats område« skal fortolkes strengt, således som andeninstansen har gjort, bliver det et spørgsmål, om cabotagekørsel er omfattet af udstationeringsdirektivet.
- 23 Den forelæggende ret finder det også et spørgsmål, hvorledes begrebet »finder generel anvendelse« i udstationeringsdirektivets artikel 3, stk. 1 og 8, egentlig skal fortolkes. Er dette et selvstændigt EU-retligt begreb, eller skal det, henholdsvis

kun eller også, tages i betragtning, hvad den nationale ret bestemmer med hensyn til dette begreb?

- 24 I henhold til udstationeringsdirektivets artikel 3, stk. 8, forstås ved kollektive aftaler kollektive aftaler og voldgiftskendelser, der skal overholdes af alle virksomheder inden for den pågældende sektor eller erhvervsgren i det pågældende geografiske område.
- 25 Denne artikel kunne derfor fortolkes således, at begrebet »finder generel anvendelse« skal fortolkes som et selvstændigt EU-retligt begreb. Ved denne fortolkning er det ikke afgørende, om den pågældende kollektive aftale efter national ret »finder generel anvendelse«, men alene, om den finder generel anvendelse i den betydning, der forudsættes i udstationeringsdirektivets artikel 3, stk. 8.
- 26 Begrebet »finder generel anvendelse« kunne imidlertid også fortolkes således, at den kollektive aftale finder generel anvendelse i henhold til national ret, og at en anvendelse af aftalen i henhold til national ret også må føre til, at kravet i direktivets artikel 3, stk. 8, er opfyldt.
- 27 I Domstolens dom af 3. april 2008, Rüffert (C-346/06, ECLI:EU:C:2008:189), kan der findes holdepunkt for, at der i udstationeringsdirektivets artikel 3, stk. 1 og 8, er tale om et selvstændigt EU-retligt begreb. I dommens præmis 26 udtalte Domstolen først, at den pågældende kollektive aftale efter nederlandsk ret ikke udgør en kollektiv aftale, der finder generel anvendelse, og at det derfor er vigtigt, om »den kollektive aftale alligevel kan kvalificeres således, at den finder generel anvendelse i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i [...] direktiv 96/71«.
- 28 Der er derfor tvivl med hensyn til, hvorledes dette begreb skal fortolkes, og Domstolen forelægges derfor et præjudicielt spørgsmål i så henseende.
- 29 Såfremt besvarelsen af de præjudicielle spørgsmål fører til, at Van den Bosch GmbH og Silo-tank ikke på grundlag af udstationeringsdirektivet kan forpligtes til at efterkomme bestemmelserne i den kollektive aftale for godstransport, må det stadig efterprøves, om disse procesparter i henhold til charterbestemmelsen i artikel 44 i den kollektive aftale for godstransport på grundlag af den pågældende kontrakt kan forpligtes til at overholde arbejdsbetingelserne i denne aftale. Er dette tilfældet, opstår spørgsmålet, om der da er tale om en overtrædelse af artikel 56 TEUF. Af procesøkonomiske grunde medtager den forelæggende ret dette emne under de præjudicielle spørgsmål.